

Több mint bohóság!

Talán mégsem annak a Bohó Róbertnek kellett volna rendeznie a Nagy Imre élete és halhatatlansága című dokumentumfilmet, aki '56-os elitéltként – finoman szólván – „a börtönben köztudomásúlag megszegte a rabszolidaritás legelemibb szabályait”, és aki 1986-ban fontos szerepet vállalt a forradalmat ellenforradalomként bemutató Berecz-féle filmben, mondja **Eörsi István** az Örökösök és egyéb bohóságok című cikkében. (Népszabadság, július 29.)

Ebben természetesen egyetérttek **Eörsi Istvánnal**, de az általa felvázolt Bohó-képet szükségesnek érzem kiegészíteni azzal, hogy az illető személy a Nagy Imre-perben a vád egyik tanúja volt, amiről személyesen győződhettem meg 1989-ben a törvényességi eljárás során, amikor Gimes Miklós és Kopácsi Sándor védőügyvédjeként az iratokat áttanulmányoztam.

Ez a koncepció per arra a hazugságra épült, hogy Magyarországon 1956-ban ellenforradalom zajlott le, és azt a Nagy Imre vezetése alatt álló összeesküvő csoport szervezte és robbantotta ki, majd pedig annak leverése után folytatták aknamunkájukat, amelyet Nagy Imre a jugoszláv követség épületéből irányított.

A kommunista diktatúra és annak bírósága szemében Gimes Miklós legnagyobb bűne az volt, hogy november 4. és 25. között számos megbeszélésen olyan kijelentést tett, hogy „ha a magyar nép nem akar szocializmust, akkor nem lehet rákényszeríteni”, a marxizmus elavult voltát bizonygatta és társait arra igyekezett rábírní, hogy semminemű közösséget ne vállaljanak az MSZMP-vel, a Forradalmi Munkás-Paraszt Kormányral, a pártba ne lépjenek be, felajánlott funkciókat ne fogadjanak el stb. November 13-án délelőtt 11 órakor az újságíró-szövetség helyiségében megtartott gyűlésen jelent meg, délután pedig a Műszaki Egyetem Hess András téri központi kollégiumában vett részt egy diákgyűlésen, és mindkét helyen kifejtette, hogy a törvényes kormány a Nagy Imre-kormány, és amíg azt a szovjet hatóságok és a Kádár-kormány el nem ismerik és tárgyalásokba nem kezdenek Nagy Imrével, addig nem szabad a harcot feladni. Még ezen a napon Herpai Sándor hívására felment Bohó Róbert lakására, ahol kezdeményezésére létrehozták a Magyar Demokratikus Függetlenségi Mozgalom nevű szervezetet és elhatározták az Október 23. című lap kiadását, amelynek szerkesztését magára vállalta.

Nagy Imréék november 10-e körül körkérdést juttattak ki a jugoszláv követségről Nagy Balázshoz, a Petőfi Kör egyik tagjához. Ezek a kérdések arra vonatkoztak, hogy az embereknek mi a véleményük a mozgalmuk további sorsát illetően, helyeslik-e, ha az MSZMP-n belül folytatják munkájukat, vagy külön pártot kellene alakítaniuk, illetőleg párt- vagy népfrontszerű mozgalom felel-e meg az elképzeléseiknek. November 13-án eredetileg ezeknek a kérdéseknek a megbeszélése végett jöttek össze a résztvevők Bohó Róbert lakásán, de Gimes Miklós csak véletlenül és később vetődött oda. A perben Gimes Miklós mindvégig kitartott amellett, hogy amikor a körkérdések ismertetésre kerültek, még nem volt jelen, rá azok semmilyen hatással nem lehettek. Az alábbi részletek idézetek a Nagy Imre-per tárgyalási jegyzőkönyvéből.

„Nagy I.: – Kapott-e tőlem olyan írást vagy más üzenetet a jugoszláv követségről, amely az ön tevékenységét ellenséges irányba terelné?”

Gimes: – Én semmiféle üzenetet öntől október 30. után semmilyen formában nem kaptam.

Elnök: – November 13-án, a megbeszélés végén felmerült-e három kérdés, amire a beszélgetés alapján választ kell adni?

Gimes: – Határozottan azt állítom, hogy nem merült fel, amíg én jelen voltam, semmiféle formában.”

A koncepció per egy láncszeme került veszélybe, amelyet a vád Bohó Róbert tanúvallomásával „mentett meg”.

„Ügyész: – Ki volt a hangadó ezen a megbeszélésen, kinek a véleménye vált uralkodóvá?”

Bohó: – Minden vitában és minden megbeszélésen kiemelkedik egy-két személy. Ezen a megbeszélésen egyrészt hangadó szerepe volt egy bizonyos pontig Ádámnak, aki összefoglalta a vitát, de domináló szerepe véleményem szerint Gimesnek volt.

Ügyész: – Köszönöm, nincs több kérdésem.

Elnök: – Nekem van még egy kérdésem. Ezen a megbeszélésen Gimesnek tudomására jutott az a bizonyos cédula, üzenet?

Bohó: – Hát kérem, nem hiszem, hogy ez vitás lehet, mert hiszen az ő jelenlétében zajlott ez le. Bár késve érkezett, ez tény, de hát megvártuk, addig nem indult meg semmiféle beszélgetés.

Gimes: – Először egy kérdésem volna. Ha jól értettem, azt mondta a tanú, hogy megvártak engem. Ugye ezt mondta?

Elnök: – Ezt mondta.

Gimes: – Tehát tudta, hogy én odamegyek.

Bohó: – Én nem tudtam, hogy ki jön oda, de hogy jönnek fel, azt határozottan tudtam.

Gimes: – Szóval engem nem vártak, soha azelőtt nem találkoztunk, és én se tudtam még egy félórával előbb, hogy odamegyek. Tehát ismétlem, hogy az én jelenlétemben ez a Nagy Balázs-féle üzenet nem hangzott el, akkor mi még nem voltunk ott. Amikor mi megérkeztünk, már egy politikai beszélgetés folyt, amibe mi bekapcsolódunk.

Bohó: – Én fenntartom azt az álláspontomat, hogy a kérdéses kiindulópont a levél volt. És ez bontotta ki a politikai vitát, itt már Gimesnek igaza van, hogy politikai vita bontakozott ki, de ennek oka maga a levélben felvetett kérdések voltak.

Gimes: – Én ezt nem vonom kétségbe, csak azt állítom, hogy nem voltam ott.

Bohó: – Én erre teljes határozottsággal emlékszem, hogy megvártuk a résztvevőket a levéllel.

Elnök: – Mit kíván előadni még az ügyvel kapcsolatban?”

Bohó: – Kérem, én egy szubjektív megjegyzést szeretnék tenni, ha lehet. Kötelességemnek tartom az ügyvel kapcsolatban elmondani azt, hogy én miért követtem el, miért csináltam ezt.

Elnök: – Én azt hiszem, ezt nem kell, ön tanú itten és nem a saját felelősségéről kell beszélnie, hanem azokról a tényekről, amikről tud. Ha van még olyan tény, ami lényeges, azt elmondhatja.

Bohó: – Ténybeli dolgot nem tudok többet.”

Kontrasztként álljon itt egy másfajta emberi magatartás, nézzük meg, hogy ugyanabban a helyzetben hogyan viselkedett a másik tanú, Ádám György.

„Gimes: – A Nagy Balázs-féle üzenetről jelenlétemben nem volt szó.

Ádám: – Nem merném állítani, hogy Gimes ott volt, amikor erről beszéltünk.”

Dr. Vida Ferenc nem feledkezett meg Bohó Róbertől, és 1959. május 8-án róber hivatalos feljegyzésben jelezte (Iratok az igazságszolgáltatás történetéhez 4. kötet, 1995), hogy az illetőt kegyelemre méltónak tartja és indokolásul odaírta: „megbánó felderítő jellegű vallomás”.

Dr. Róth Miklós
ügyvéd

A Nagy Imre élete és halhatatlansága című televíziós filmmel kapcsolatban Nagy Erzsébet kezdeményezésére per van folyamatban, amely érinti a Magyar Televíziót, az 56-os Intézetet és a stáb néhány tagját. A felperes jogi képviselője, dr. Róth Miklós cikkében a Nagy Imre-perből idéz Gimes Miklósról és rám vonatkozóan az én hozzájárulásom nélkül. Cikkére csak a személyiségi jogok megsértésével tudnék válaszolni, hisz az általa idézett perrészletekben volt előzményük a mi perünkben is. Ez szintén többeket érint. Ahhoz, hogy válaszolni tudjak, a már meghaltak hozzájárulásának és az élőknek a hozzájárulásának is meg kell szerezni. Ez hosszabb időt vesz igénybe. Különböző meggyőződéseim, hogy a részletek idézése helyett az egész folyamat bemutatására kell törekedni. Ehhez viszont a tudomány rendelkezik megfelelő adatokkal és tudással. Csak így kerülhető el, hogy egy részizgazság ne sugalljon igaztalan koncepciót.

Bohó Róbert
nyugdíjas